

ҚАРОРИ
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№17

аз 2 октябри соли 2003

ш. Душанбе

Дар бораи таҷрибаи баррасии **парвандаҳо** оид ба фарзандхондӣ
(бо тағйиру иловаҳое, ки бо қарорҳои Пленум аз 19 март соли
2009 №4, аз 23 ноябри соли 2012 №27 ва аз 25 майи соли 2017 № 12
ворид карда шудаанд)

Кодекси оилаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки аз 1 январи соли 1999 эътибори қонунӣ пайдо кардааст, нахустин бор тартиби судии писархондии (духтархондии) кӯдаконро (минбаъд фарзандхондӣ) муқаррар намуд. Тартиби судии фарзандхондӣ бо мақсади тақвияти кафолатҳои ҳуқуқҳои кӯдаконе, ки бепарастории падару модар мондаанд, ҷорӣ карда шудааст.

Пас аз қабули Кодекси оилаи (минбаъд КО) Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд», миқдори назарраси парвандаҳои оиди ҷӣ аз ҷониби шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҷӣ шахрвандони хориҷӣ муқаррар намудани фарзандхондии кӯдаконе, ки бепарастории падару модар мондаанд, аз тарафи судҳои ҷумҳурӣ баррасӣ шудааст.

Омӯзиши таҷрибаи судии баррасии ин парвандаҳо нишон дод, ки судҳои ҷумҳурӣ ин категорияи парвандаҳоро асосан тибқи талаботи қонун баррасӣ менамоянд.

Дар баробари ин, дар фаъолияти судҳо оиди баррасии парвандаҳои зикршуда норасогиро ҷой доранд. Аз тарафи судҳо на ҳама вақт ба назар гирифта мешавад, ки фарзандхондӣ танҳо барои манфиатҳои кӯдакони ноболиғ ба роҳ монда шудааст, на ин ки ба манфиати шахсоне, ки онҳоро ба фарзандхондӣ қабул менамоянд.

Судҳои алоҳида ба мазмуни аризаҳое, ки аз тарафи номзадҳои фарзандхондкунанда ба суд пешниҳод мегарданд ва оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ диққати ҷиддӣ намедиханд, ҳуҷжатҳоеро, ки сифатҳои шахсӣ, ахлоқии номзадҳои фарзандхондкунанда, ҳулосаи тиббиро оиди вазъи саломатии фарзандхондкунанда, ҳамчунин вазъи саломатӣ, инкишофи ҷисмонӣ ақлии кӯдаке, ки бояд ба фарзандхондӣ қабул шавад, муайян менамоянд, талаб намекунанд, нисбат ба ҳулосаҳое, ки аз ҷониби мақомоти васојту парасторӣ оиди имконпазирии

фарзандхондӣ ва мувофиқати фарзандхондӣ ба манфиатҳои кӯдак, тартиб дода шудаанд, серталабии лозима зоҳир наменамоянд, далелҳои барои баррасии дурусти парванда зарурӣ, розигии муассисаҳои тарбиявӣ, тиббӣ барои фарзандхондӣ кӯдаконе, ки дар ин муассисаҳо мебошанд, розигии падару модар барои фарзандхондӣ кӯдакони онҳо ва ғайраро талаб намекунанд.

Барои иштирок дар баррасии парвандаҳо на ҳама вақт мақомоти васоияту парасторӣ, прокурорҳо ҷалб карда мешаванд.

Ба ҳодисаҳои вайрон намудани меъёрҳои ҷудогонаи КО ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд», ба фарзандхондӣ қабул кардани кӯдакони ба балоғат расида, ба фарзандхондӣ қабул кардани кӯдакон аз ҷониби шахсоне, ки вобаста ба синну сол ва вазъи ҷисмониашон тарбияи ҳаққонии фарзандхондшавандаро таъмин карда наметавонанд, муайян накардани сабабҳои ҳақиқии фарзандхондӣ ва ғайра роҳ дода мешавад.

Ҳангоми баррасии парвандаҳои категорияҳои мазкур инчунин дар назди судҳо саволҳои хусусияти ҳуқуқӣ ва муҳофизатӣ доштае низ пайдо мешаванд, ки тавзеҳотро талаб менамоянд.

Маводҳои омӯзиш ва ҷамъбасти таҷрибаи судии баррасии парвандаҳои марбут ба фарзандхондиро дида баромада, бо дастрасии моддаи 27 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

Тавзеҳоти дастурии зерин дода шаванд:

1. Ҳангоми баррасии парвандаҳои марбут ба фарзандхондӣ диққати судҳоро ба зарурати риояи қатъии Қонун ҷалб карда, бояд дар назар дошт, ки фарзандхондӣ шакли нисбатан афзалиятноки тарбияи кӯдаконе аст, ки бе парастории падару модар мондаанд. Мақсади он барои кӯдакони бе парастории падару модар монда таъмин намудани ҳамон гуна шароитест, ки кӯдакон дар оилаи аслии худашон доранд.

2. Фарзандхондӣ танҳо нисбати кӯдакони ноболиғе, ки бе парастории падару модар мондаанд, дар ҳолати вафоти падару модар, аз ҳуқуқи падару модар маҳрум сохтани онҳо ва ғайра (моддаи 122 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон) ва танҳо ба манфиатҳои онҳо мумкин аст.

Дар баробари ин, бояд дар назар дошт, ки ҳолати ҳуқуқмуайнқунанда дар фарзандхондӣ аз лаҳзаи аз ҷониби суд баровардани ҳалнома оғоз меёбад. Аз ин бармеояд, ки аз ҷониби суд ҳалнома танҳо то ба синни 18-солагӣ расидани фарзандхондшуда бароварда шуданаш мумкин аст, аммо бақайдгирии он дар мақомоти сабти асноди ҳолати шаҳрвандӣ баъдан низ имконпазир аст.

3. Ҳангоми ҳалли масъалаи ба муурофияи суд қабул намудани ариза оид ба фарзандхондӣ, судя бояд ба талаботи моддаи 275 КМГ мувофиқ будани мухтавои аризаро санҷад.

Муайян намояд, ки дар ариза маълумот доир ба ҳуди фарзандхондқунанда ва кӯдаки фарзандхондшаванда, падару модари фарзандхондшаванда, бародару хоҳар доштани ӯ, ҳолатҳои асосноккунии хоҳиши шахсони ба фарзандӣ қабулқунандагон (ба фарзандӣ қабулқунанда), ҳуҷҷатҳои тасдиққунандаи ин ҳолатҳо ва дархост оид ба тағйир додани насаб, ном, номи падар ва маҳалли таваллуди кӯдаки фарзандхондшаванда, инчунин санаи таваллуди ӯ, оид ба сабти ба фарзандӣ қабулқунандагон (ба фарзандӣ қабулқунанда) ба сифати падару модар дар санади сабти таваллуди кӯдак мавҷуданд ё не.

Бояд дар назар дошт, ки маълумотҳои мазкурро аризадиханда метавонад зимни оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ ва ё бевосита ҳангоми муҳокимаи судӣ пешниҳод намояд.

Ба ариза оид ба фарзандхондии кӯдак бояд ҳуҷҷатҳои зерин замима карда шаванд:

- нусхаи шиносномаи шахси (шахсони) ба фарзандӣ қабулқунанда, нусхаҳои шаҳодатномаи акди никоҳи шахсони ба фарзандӣ қабулқунандагон (ба фарзандӣ қабулқунанда), ҳангоми фарзандхондии кӯдак аз ҷониби шахсоне (шахсе), ки акди никоҳ доранд;
- дар вақти фарзандхондии кӯдак аз ҷониби як ҳамсар, розигии хаттии ҳамсари дигар, дар сурати ҷой доштани ҳолатҳои, ки тибқи қонунгузорию оилаи Ҷумҳурии Тоҷикистон розигии ҳамсари дигар талаб карда намешавад, дар ариза маълумоти мазкур қайд шуда, ҳуҷҷатҳои зарурӣ замима карда мешаванд;
- ҳулосаи тиббӣ оид ба вазъи саломатии шахсони ба фарзандӣ қабулқунандагон (ба фарзандӣ қабулқунанда).

Дар сурати фарзандхонд қардани кӯдак аз ҷониби падарандар (модарандар) ва ё шахси дигаре, ки ҳақиқатан (амалан) бо кӯдаки фарзандхондшаванда ҳамчун аъзои як оила истиқомат доранд,

розигии хаттии ҳамсари дигар ва хулосаи тиббӣ оид ба вазъи саломатӣ пешниҳод намегардад (моддаи 276 КМГ).

4. Бо назардошти он, ки аризаи шахси (шахсони) хоҳиши фарзандхондкунии кӯдакро дошта ба тариқи мурофиаи махсус баррасӣ мешавад ва танҳо дар сурати аз ҷониби суд қонунгардонидани хоҳиши ӯ ва пас аз ба эътибори қонунӣ пайдо кардани ҳалномаи суд вай ҳуқуқи намояндаи қонунии кӯдакро пайдо мекунад, талаботҳои аризадиханда доир ба ҳифзи ҳуқуқҳои молумулукии кӯдак дар як вақт якҷоя бо ариза оиди фарзандхондӣ баррасӣ карда намешаванд.

5. **Ҳангоми оmodасозии парванда оид ба фарзандхондӣ ба муҳокимаи судӣ судя мақомоти васоят ва парастории маҳалли истиқомат ё маҳалли будубоши кӯдаки фарзандхондшавандаро вазифадор менамояд, ки ба суд дар хусуси асоснокии фарзандхондӣ ба манфиати кӯдаки фарзандхондшаванда тибқи Низомномаи мақомоти васоят парасторӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 25 январи соли 2017, №30 тасдиқ гардидааст, хулоса пешниҳод намояд.**

Суд дар ҳолати зарурӣ метавонад дигар ҳуҷжатҳоро низ талаб намояд.

6. Дар вақти оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ судя бояд масъалаи зарурияти ҷалб намудани падару модари (ё яке аз падару модари) кӯдаки фарзандхондашаванда, хешовандони ӯ, намояндагони муассисае, ки дар он кӯдаки бепарастории падару модар монда қарор дорад, намояндаи мақомоти васоят парасторӣ, прокурор, дигар шахсони манфиатдор, инчунин ҳуди кӯдакро барои он, ки масъалаи фарзандхондӣ бештар бо назардошти манфиатҳои кӯдак баррасӣ шавад, муҳокима намояд.

7. Диққати судҳо ба он равона карда шавад, ки парвандаҳои марбут ба фарзандхондӣ аз ҷониби судя бо тартиби мурофиаи махсус, дар мурофиаи пӯшидаи судӣ бо иштироки ҳатмии шахсони ба фарзандӣ қабулқунандагон, намояндаи мақомоти васоят парасторӣ, прокурор, кӯдаке, ки ба синни 14 солагӣ расидааст ва инчунин дар ҳолатҳои зарурӣ падару модар, дигар шахсони манфиатдор ва ҳуди кӯдаке, ки ба синни аз 10 то 14 сола расидааст, баррасӣ мегардад.

Суд парвандахоро дар хусуси фарзандхондӣ дар муҳлати як моҳ аз рӯзи қабули ариза баррасӣ ва ҳал менамояд.

8. Ҳангоми баррасии ариза оиди фарзандхондӣ бояд масъалаи ҷой доштани асосҳое, ки барои аризадиханда имконияти

фарзандхондкунанда буданро истисно менамояд, муҳокима карда шавад (моддаҳои 127, 128 ҚО Ҷумҳурии Тоҷикистон).

Бояд дар назар дошт, ки ба фарзандхондӣ қабул кардани кӯдак танҳо аз ҷониби шахрвандони ба балогатрасидаи Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода мешавад.

Дар ҳалли масъалаи оё вазъи саломатии аризадихандае, ки хоҳиши ба фарзандхондӣ қабул кардани кӯдакро дорад, баъдан барои амалӣ намудани ҳуқуқи уҳдадорихои падару модарӣ монеъ намешавад, судҳо бояд Номгуӣ аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба тасвиб расидаи беморихоеро, ки ҳангоми ба онҳо мубтало будан шахс наметавонад кӯдакро бо фарзандхондӣ қабул кунад, таҳти васоят(парасторӣ) бигирад, ба роҳбарӣ гиранд.

Дар сурати ба фарзандхондӣ қабул кардани кӯдак аз ҷониби яке аз ҳамсарон, ки дар ақди никоҳ мебошад, судҳо бояд инчунин масъаларо оиди вазъи саломатии ҳамсари дигар ва дар ӯ набудани бемориеро, ки барои ба амал баровардани ҳуқуқҳои падару модарӣ монеъ мешаванд, бисанҷанд.

Фарқияти синну соли шахси ба фарзандхондӣ қабулкунанда, ки оиладор нест ва фарзандхондшаванда аз ҳабдаҳ сол бояд кам набошад, ба истиснои ба фарзандхондӣ қабул кардани кӯдак аз ҷониби падарандар (модарандар).

9. Барои ба фарзандхондӣ қабул кардани кӯдаке, ки падару модар дорад, розигии онҳо дар аризаашон, ки ба тариқи нотариалӣ боварибахш гардонида шуда ё аз ҷониби роҳбари муассисае, ки кӯдаки бепарастории падару модар монда дар он қарор дорад ё аз ҷониби мақоми васояту парасторӣ тасдиқ карда шудааст, изҳор гардидааст ва ё бевосита дар суд ҳангоми баррасии парванда баён гардидааст, зарур мебошад. Розигие, ки падару модар барои фарзандхондӣ дар суд додаанд, бояд дар протокол дарҷ ёфта, аз ҷониби онҳо шахсан имзо гардида, инчунин дар ҳалнома нишон дода шавад. Дар ин маврид бояд ба инобат гирифта шавад, ки вобаста ба бартарӣ доштани ҳуқуқи падару модарӣ ҳар кадоме аз онҳо метавонанд то баровардани ҳалномаи суд розигии додаи худро барои фарзандхондӣ, новобаста аз асосҳое, ки ӯро бо ин водор намудааст, бозпас талаб намоянд.

Агар кӯдакони падару модар (ё яке аз онҳоро) дошта таҳти васоят (парасторӣ)-и муассисаҳои тарбиявӣ, **тиббӣ**, муассисаҳои ҳифзи иҷтимоии аҳоли ва муассисаҳои дигари ба ҳамин монанд қарор дошта бошанд, дар ин маврид розигии хаттӣ, ки барои ба

фарзандхондӣ қабул намудани онҳо дар асоси қисми 1 моддаи 131 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби васиҳо (парасторҳо), роҳбари муассисае, ки кӯдакон дар он қарор доранд, дода шудааст, зарурати гирифтани розигии волидайнро барои фарзандхондӣ кӯдак истисно намекунад, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки дар моддаи 130 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ гардидаанд.

Раддияи васӣ (парастор), роҳбарони муассисаҳои дар боло зикргардида оиди розигӣ додан барои ба фарзандхондӣ қабул кардан, дар тафовути раддияи волидайн, барои аз тарафи суд ба таври мусбӣ ҳал кардани масъалаи фарзандхондӣ мамоният карда наметавонад, агар инро манфиатҳои кӯдак тақозо намоянд (қисми 1 моддаи 125, қисми 2 моддаи 131 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон).

10. Бе розигии падару модарӣ кӯдак ба фарзандхондӣ қабул намудан дар ҳолатҳои дар моддаи 130 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинишуда, имконпазир аст. Дар ин маврид бояд ба назар гирифт, ки :

- номаълум будани ҷои зист ё бедарак ғойбшуда эътироф шудан, аз ҷониби суд ғайри қобили амал эътироф шудан, аз ҷониби суд аз ҳуқуқи падару модарӣ маҳрум сохтани яке аз падару модар ё ҳардуи онҳо бояд бо ҳуҷҷатҳои дахлдор (бо маводҳои ҷустуҷӯӣ, маълумотномаи бюрои суроғавии раёсати манзилҳо оиди ғойбии падару модар дар ҷои истиқоматашон, ҳалномаи суд оиди бедарак ғойбшуда ва ғайри қобили амал эътироф шудани онҳо ва ғайра) тасдиқ гардида бошанд;

- аз ҷониби суд маҳдуд **сохтани** қобилияти амали падар ё модар барои бе розигии ин гуна падар ё модар кӯдакро ба фарзандхондӣ қабул намудан асос шуда наметавонад, зеро мутобиқи моддаи 31 КГ Ҷумҳурии Тоҷикистон танҳо ҳуқуқҳои амволии ӯ маҳдуд карда мешаванд;

- сабабҳои, ки бинобар онҳо яке аз падару модар зиёда аз шаш моҳ бо кӯдак якҷоя зиндагӣ накарда, аз тарбия ва таъминоти ӯ саркашӣ карда бошад, аз ҷониби суд ҳангоми баррасии ариза оиди фарзандхондӣ дар асоси санҷишу баҳодихӣ бо ҳамаи далелҳои пешниҳодшуда (масалан: ахбори мақомоти корҳои дохила дар бораи ҷои буду бошӣ яке аз падару модар, ки аз пардохти алимент саркашӣ намуда, дар кофтукӯв мебошад, нишондодҳои шоҳидон, маводҳои таҳқиқотӣ ва дигар давлелҳои эътимодбахш) муқаррар карда мешавад.

Фарзандхондӣ бе розигии падару модар инчунин дар ҳолатҳое, ки агар кӯдакон партофта шуда бошанд, ё ин ки ҳангоми офатҳои

таббии ё дар ноҳияҳое, ки амалиётҳои ҷангӣ гузашта бошанд, инчунин ҳангоми дигар ҳолатҳои ғавқулода ёфта шуда бошанду дар ин бора санади дахлдори бо тартиби муқараршуда аз ҷониби мақомоти қорҳои дохилӣ додашуда мавҷуд бошад ва падару модари ин кӯдакон номаълум бошанд, сурат гирифта метавонад

11. Ҳангоми баррасии ариза оиди фарзандхондӣ, ки аз ҷониби шахси дар қайд никоҳ буда дода шудааст, бояд дар назар дошт, ки мувофиқи талаботи қисми 1 моддаи 133 ҚО Ҷумҳурии Тоҷикистон фарзандхондӣ танҳо дар ҳолати мавҷуд будани розигии ҳамсари аризадиҳанда сурат мегирад.

Дар ин маврид ҳолатҳое аз қабилӣ аз ҷониби суди баррасикунандаи аризаи фарзандхондӣ муқаррар гардидани он, ки ҳамсарон муносибатҳои оилавиашонро қатъ намудаанд, зиёда аз як сол боз онҳо ҳамроҳ зиндагӣ намекунанд ва ҷои истиқомати ҳамсари аризадиҳанда номаълум аст, агар ӯ ғайри қабилӣ амал ё бедарак ғойбшуда эътироф шуда бошад, истисно мебошанд. Ҳолатҳои зикршударо ба воситаи исботкунӣ, ки дар моддаи 57 ҚМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ шудаанд, инчунин бо ҳалномаи эътибори қонунӣ пайдокардаи суд оиди ғайри қабилӣ амал, бедарак ғойбшуда эътироф гардидани ин ҳамсар ва ғайра муқаррар кардан мумкин аст.

12. Розигии кӯдаки ба синни 10-солагӣ расида барои ба фарзандхондӣ қабул кардани ӯ, ки тибқи қисми 1 моддаи 132 ҚО Ҷумҳурии Тоҷикистон шартӣ ҳатмии фарзандхондӣ мебошад, аз ҷониби мақомоти васоят ва парасторӣ муайян кардашуда ба таври ҳаттӣ ба қайд гирифта мешавад ё дар ҳулосаи оид ба асоснокӣ ва ба манфиатҳои кӯдак мувофиқ будани фарзандхондӣ нишон дода мешавад. Розӣ будан ё набудани ӯро инчунин ҳуди суд ҳангоми ба парванда ҷалб намудани кӯдак муайян кардани мумкин аст.

Агар то супоридани ариза оиди фарзандхондӣ кӯдак муҳлатҳои тӯлонӣ дар оилаи фарзандхондкунандаҳо (фарзандхондкунанда) зиндагӣ карда тарбия ёфта, аз хусуси падару модари хунии ӯ набудани онҳо огоҳ набошад ӯ худро писари (духтари) онҳо ҳисоб кунад ва дар муассисаи таълимӣ-тарбиявӣ бо насаби онҳо ба қайд гирифта шуда бошад ва ғайра, фарзандхондиро ба таври истисно бе гирифтани розигии кӯдаки фарзандхондшаванда ба расмият даровардан мумкин аст.

13. Агар кӯдаке, ки ӯро аризадиҳанда хоҳиши ба фарзандхондӣ қабул кардан дорад, хоҳарону бародароне дошта бошад, ки онҳо низ бепарастории падару модар монда бошанду нисбатан аз

ҷониби аризадиханда масъалаи фарзандхондкунӣ гузошта нашуда бошад ё ин, ки шахсони дигар хоҳиши фарзандхондкунӣ ин кӯдаконро дошта бошанд, дар ин маврид мутобиқи қисми 2 моддаи 125 ҚО Ҷумҳурии Тоҷикистон фарзандхондкунӣ танҳо дар ҳолатҳое мумкин аст, ки агар он ба манфиатҳои кӯдак ҷавобгӯ бошад (масалан, дар ҳолатҳое, ки кӯдак дар бораи ҳешовандии худашон огоҳ нагардида набошанд, якҷоя зиндагӣ накарда ва якҷоя тарбия наёфта бошанд ва аз сабаби вазъи саломатӣ якҷоя зиндагӣ кардану тарбия ёфтанишон номумкин бошад).

14. Судҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки таҳти мафҳуми манфиатҳои кӯдак, ки мувофиқи қисми 1 моддаи 125 ҚО Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳангоми фарзандхондӣ бояд ҳатман риоя карда шаванд, бояд таъмини шароитҳое, ки барои инкишофи пурраи ҷисмонӣ, руҳӣ ва маънавии кӯдак мусоидат менамоянд, фаҳмида шаванд.

Ҳангоми ҳал намудани масъалаи раво будани фарзандхондӣ бояд дар ҳама ҳолатҳои мушаххас сифатҳои ахлоқӣ ва дигар сифатҳои фардӣ фарзандхондкунанда (ҳолатҳое, ки рафтори ариздихандаро дар қор, зиндагонӣ муайян месозанд), вазъи саломатии ӯ ва ҳамчунин аъзои оилааш, ки бо ӯ зиндагӣ мекунанд, муносибатҳои байниҳамдигарии онҳо дар оилашон, муносибатҳои байни шахсони мазкур ва кӯдак, инчунин шароити моддӣ ва манзилии фарзандхондкунандагони оянда санҷида ва ба назар гирифта шаванд. Ҳолатҳои зикргардида инчунин ҳангоми фарзандхондӣ кӯдак аз тарафи шахсони бегона, падархонд, модархонд ва ҳешовандони онҳо низ бояд ба назар гирифта шаванд.

Ҳангоми ба фарзандхондӣ додани кӯдак ҳамчунин бояд баромади этникии ӯ, мансубияти вай ба мазҳабу фарҳанги муайян, забони модариаш, имконияти таъмини идомати тарбияву таълими кӯдак низ ба назар гирифта шаванд.

Ҳолатҳое, ки барои дуруст баррасӣ намудани парванда аҳамият доранд ва ҳамчунин ба манфиатҳои кӯдак мувофиқ будани хоҳиши доир ба фарзандхондкунӣ доштаи шахси фарзандхондкунанда, аз ҷониби суд дар асоси таҳқиқи ҳаматарафаи далелҳои оид ба парванда ҷамъкардашуда ва дар якҷоягӣ баҳо додан ба онҳо, муқаррар карда мешаванд.

15. Дар вақти аз ҷониби зани (марди) танҳо ба фарзандхондӣ қабул намудани кӯдак, ҳамчунин бояд масъалаи оё ба оилаи нопурра додани кӯдак ба манфиатҳои ӯ мувофиқат мекунад, оё зан

(мард) вобаста ба синну солаш, вазъи саломатӣ, ҳолати моддиаш кӯдакро то ба балоғат расиданаш ба таври лозима нигоҳубин ва тарбия карда метавонад ё не, муҳокима карда шавад.

Дар сурати ба фарзандхондӣ қабул намудани кӯдакони падару модар дошта аз ҷониби шахсоне, ки бо онҳо хешу таборӣ доранд, судҳо бояд асосҳои фарзандхондкунӣ, сабаби ба ин розӣ шудани падару модар, мувофиқи мақсад будани ба тарбияи бобову модаркалони пиронсол, оилаҳои фарзандони худро дошта, хешовандоне, ки пештар дар тарбияву таъминоти кӯдаки фарзандхондшаванда иштирок надоштанду, нисбати ӯ бепарвоӣ зоҳир менамуданд, шароити зиндагии фарзандхондкунандаҳо ва падару модарро муайян карда, мувофиқи мақсад будани аз падару модар ба оилаи дигар додани кӯдакро муқаррар созанд ва муайян намоянд, ки оё дар ин ҳолат шароити зисту зиндагонӣ ва тарбияи фарзандхондшуда беҳтар мешавад ё не ва инчунин муайян созанд, ки қатъ гардидани муносибатҳои ҳуқуқии фарзандхондшуда на танҳо бо падару модар, ҳамчунин бо бародарону хоҳарон ва дигар хешу табори аҷдодии дуру наздик мувофиқи мақсад мебошад ё не.

Махсусан, бояд илтимосномаи оиди фарзандхондкунии наврасону духтарони 15-17-сола пешниҳоднамудаи шахсоне, ки пештар дар тарбия ва нигоҳубини онҳо иштирок накардаанду дар ҳаққи онҳо ғамхорӣ ва аҳамият зоҳир накардаанд, ҷиддан баррасӣ карда шуда, мақсади асосии фарзандхондкунӣ ва ба манфиатҳои навраси (духтари) фарзандхондшаванда мувофиқ будани он муайян карда шаванд. Бояд дар назар дошт, ки дар ҷунин ҳолатҳо фарзандхондкуниро на ҳама вақт ҳамчун “мувофиқбуда ба манфиатҳои фарзандхондшуда” доништан мумкин аст, зеро фарзандхондӣ уҳдадорихоро на танҳо ба фарзандхондкунандаҳо, инчунин ба фарзандхондшудагонӣ ба балоғат расида низ воғузур мекунад. Дар ин маврид бояд муайян карда шавад, ки фарзандхондкунии наврас хоҳиши пурра намудани оилаи вучуднадоштаи худӣ буда, кӯшиши ба ӯ муқаррар намудани ин ё он имтиёзҳои бо қонун барои фарзандхондшудагон пешбинигардида (ҳуқуқи фарзандхондкунандаҳо ба манзили истиқоматӣ, баъдан гирифтани нафақа, мерос ва ғайра) намебошад.

16. Мувофиқи қисмҳои 1 ва 2 моддаи 137 ҚО Ҷумҳурии Тоҷикистон кӯдакони фарзандхондшудаю авлоди онҳо нисбат ба фарзандхондкунандагону хешовандонашон, фарзандхондкунандагону хешовандони онҳо нисбат ба фарзандхондшудагону авлоди онҳо дар ҳуқуқи уҳдадорихоӣ амволӣ

ва ғайриамволии шахсиашон бо хешу табори асли баробар мегарданд ва ҳамзамон нисбати падару модару дигар хешу табори худ ҳуқуқҳои дар боло зикршударо аз даст дода, аз ўҳдадориҳо озод мешаванд. Ин ҳолат инчунин ҳангоми ҳам аз тарафи ҳамсарон, ё яке аз онҳо, ё ҳам аз тарафи шахси дар ақди никоҳ набуда ба фарзандхонӣ қабул кардани кӯдак, ба амал меояд. Оқибатҳои дар боло зикршуда сарфи назар аз он, ки фарзандхондкунандаҳо ба сифати падару модар дар санади сабти таваллуди кӯдак ба қайд гирифта шудаанд, фаро мерасад (қисми 6 моддаи 137 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон).

Дар ин маврид ҳолатҳое, ки агар яке аз падару модари кӯдакро ба фарзандӣ қабулкарда вафот карда бошад ва бобо ё модаркалони тарафи ин шахси вафоткарда оиди нисбат ба фарзандхондшуда, нигоҳ доштани ҳуқуқи ўҳдадориҳои хешу таборони вофоткарда хоҳиш карда бошад ва агар аз ҷониби суд муқарар карда шавад, ки инро манфиати кӯдак талаб менамояд (қисми 4 моддаи 137 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон), масалан, кӯдак ба бобо, бибӣ, хола, амак дигар хешовандони наздикаш дилбастагӣ дошта бошад ва қатъ намудани муносибат бо онҳо ба кӯдак зарбаи руҳӣ мерасонида бошад, истисно мебошанд. Дар ин сурат розигии фарзандхондкунандагон оиди нигоҳ доштани муносибатҳои ҳуқуқӣ бо хешовандони падар ё модари вафотёфта талаб карда намешавад. Ҳангоми аз тарафи як шахс ба фарзандхондӣ қабул кардани кӯдак, агар фарзандхондкунанда мард бошад, ҳуқуқҳои **ғайримолумулкӣ ва молумулкӣ** шахсӣ ва ўҳдадориҳо бо хоҳиши модар ва агар фарзандхондкунанда зан бошад, бо хоҳиши падар аз ҷониби суд нигоҳ дошта шуданаш мумкин аст (қисми 3 моддаи 137 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон).

17. Агар аз падар ё модари кӯдаки ба фарзандхондӣ қабул карда шаванда то баровардани ҳалнома оиди фарзандхондӣ бо тартиби судӣ алимент ситонида мешуда бошад, вай мувофиқи қисми 2 моддаи 121 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон аз супоридани алимент озод карда мешавад. Масъалаи мазкур аз ҷониби суд бо хоҳиши падар ё модаре, ки ўҳдадориҳои супоридани алиментро дорад, тибқи моддаи 424 КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки тартиби қатъ намудани истеҳсолоти иҷроӣро пешбинӣ менамояд, ҳал карда мешавад, чунки ҳалномаи эътибори қонунӣ пайдокардаи суд оиди фарзандхондӣ асоси кофӣ барои қатъ шудани супоридани алимент мебошад.

Дар баробари ин, ҳалномаи суд оиди фарзандхондӣ падар ё модареро, ки аз ӯ бо тартиби судӣ алимент ситонида мешуд, аз супоридани минбаъдаи алимент озод намесозад, агар ҳангоми фарзандхондкунӣ кӯдак мутобиқи қисми 3 моддаи 137 ҚО Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ин падар ё модар ҳуқуқҳои ғайримолумулкӣ ва молумулкӣ нигоҳ дошта шуда бошанд. Дар ҳолати зикргардида ҳамаи масъалаҳои марбут ба тағйир додани андозаи алиментҳои ситонидашаванда, озод кардан аз супоридани онҳо, аз ҷониби суд бо тартиби истехсолоти даъвогӣ аз рӯи аризаи шахсони манфиатдор барасӣ карда шаванд.

18. Зимни қонё намудани ариза оид ба фарзандхондӣ дар қисми хулосавии ҳалнома бояд хоҳиши ба фарзандхондӣ қабул кардани кӯдак аз ҷониби шахсони (шахси) мушаххас, бо зикр намудани ҳамаи маълумот вобаста ба фарзандхондшаванда ва шахсони ба фарзандӣ қабулқунандагон (ба фарзандӣ қабулқунанда), ки барои бақайдгирии давлатии фарзандхондӣ дар мақомоти сабти асноди ҳолати шаҳрвандӣ заруранд, нишон дода шавад. Аз ҷумла: насаб, ном, номи падар, шаҳрвандӣ, миллат, маҳалли истиқомати ба фарзандӣ қабулқунандагон (ба фарзандӣ қабулқунанда) ба сифати падару модар, дар бораи тағйир додани насаб, ном, номи падар, сана ва маҳалли таваллуди кӯдаки фарзандхоншаванда, ҳамчунин дар бораи нигоҳ доштани ҳуқуқу уҳдадорихои молу мулкӣ ва ғайримолумулкӣ яке аз падару модари фарзандхондшуда ё хешовандони падар ё модари вафотёфтаи вай ва нигоҳ доштани муносибатҳои кӯдаки фарзандхондшуда бо яке аз падару модар, ё бо хешовандони падар ё модари вафоткарда, агар ин масъалаҳо бо хоҳиши аризадиханда ё шахсони манфиатдор аз ҷониби суд ба таври мусбӣ ҳал шуда бошанд, зикр карда шаванд.

Дар сурати ҷой доштани ҳолатҳои махсус, ки дар натиҷаи онҳо саҳлангорӣ дар иҷроиши ҳалнома оиди фарзандхондӣ метавонад ба ғайриимкон гардидани ҳуди иҷроиши он оварда расонад, суд бо назардошти талаботи моддаи 216 ҚМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ дорад бо хоҳиши аризадиханда ё бо ташаббуси худ ҳалномаро барои иҷроиши фаврӣ равона карда, сабабҳои ҳамаи онҳо ба ҳулосаи зарурати татбиқ намудани меъёри дар боло зикргардида омадааст, нишон диҳад (масалан, агар барои гузаронидани давраи табобати ва (ё) даҳолати ҷарроҳӣ фавран ба беморхона ҳобондани фарзандхондшуда талаб карда шаваду агар кашолкорӣ ба ҳаёту саломатии кӯдак таҳдид намояд).

19. Судҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки воқеияти муқаррарсозии фарзандхондиро танҳо бо асосҳои дар тарбияву нигоҳубини аризадиханда будани кӯдак (аз он ҷумла, муҳлатҳои тӯлонӣ) муайян намудан ғайримкон аст, зеро моддаи 126 ҚО Ҷумҳурии Тоҷикистон ба амал омадани муносибатҳои ҳуқуқиро, ки аз фарзандхондӣ бармеоянд, танҳо бо будани ҳалномаи дахлдори суд алоқаманд менамояд. Аммо агар фарзандхондӣ аз рӯи тартиби муайяннамудаи қонун амалӣ шуда бошад, суд ҳуқуқ дорад **ҳолати бақайдгирии фарзандхондиро мутобиқи муқаррароти боби 29 ҚМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намояд.**

20. Азбаски дар фарзандхондкунандаҳо ҳуқуқу уҳдадориҳои падару модарӣ нисбати кӯдаки ба фарзандхондӣ қабулкардашуда на дар натиҷаи аз онҳо ба таври табиӣ ба вучуд омадани кӯдак, балки дар натиҷаи фарзандхондӣ пайдо мешаванд, бояд дар назар дошт, ки дар ҳолати аз иҷрои вазифаҳои ба зимаашон гузошташудаи падару модарӣ саркашӣ кардани фарзандхондкунандаҳо, аз ин ҳуқуқҳо сӯиистифода намудан ё бо фарзандхондшудагон муносибати бераҳмона доштан, ҳамчунин агар фарзандхондкардагон мубталои **бемории майзада ё нашъаманди ашаддӣ бошанд, аз ҷониби суд мумкин аст на маҳрум намудан аз ҳуқуқи падару модарӣ (моддаҳои 69, 70 ҚО Ҷумҳурии Тоҷикистон) балки масъалаи бекор намудани фарзандхондӣ ҳал карда шавад (моддаи 140, қисми 1 моддаи 141 ҚО Ҷумҳурии Тоҷикистон).** Дар мавридҳои дар боло зикргардида муайян кардани розигии кӯдак барои бекор кардани фарзандхондӣ талаб карда намешавад.

Дар асоси қисми 2 моддаи 141 ҚО Ҷумҳурии Тоҷикистон суд ҳуқуқ дорад дар сурати набудани рафтори гунаҳгорунаи фарзандхондкунанда низ, агар муносибатҳои барои ташаккул ва тарбияи мӯътадили кӯдак зарурбуда аз рӯи ҳолатҳои ба фарзандхондкунанда вобастабуда ё вобастанабуда ба вучуд наомада бошанд, фарзандхондии кӯдакро бекор кунад, ба чунин ҳолатҳо аз ҷумла, набудани ҳамдигарфаҳмӣ бинобар сифатҳои шахсии фарзандхондкунанда ва (ё) фарзандхондкарда, ки дар натиҷа фарзандхондкунанда дар назди кӯдак соҳибэҳтиром набошад ё кӯдак худро аъзои оилаи фарзандхондкунанда ҳис накунад; пас аз фарзандхондӣ дар саломатии кӯдак ошкор намудани камбудии ақлонӣ ё нуқсони меросӣ, ки раванди тарбияро ҷиддан бозмедорад ё ғайриимкон мегардонад, ки дар бораи ҷой доштани инҳо фарзандхондкунанда ҳангоми фарзандхондӣ огоҳ

карда нашуда буд; барқарор намудани қобилияти амал будани падару модари кӯдак, ки ба онҳо ӯ дилбастагии саҳт дошта, пас аз фарзандхондӣ онҳоро фаромӯш карда наметавонаду ин ба ҳолати эҳсосоти вай таъсири манфӣ мерасонад ва ғайраро мансуб доништан мумкин аст. Дар ҳолатҳои зикргардида суд ҳуқуқ дорад бо назардошти манфиатҳои кӯдак ва ақидаи ҳуди кӯдак, агар ӯ ба синни 10-солагии расида бошад, фарзандхондиро бекор намояд (қисми 2 моддаи 141 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон).

21. Мувофиқи моддаи 142 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон волидайнӣ кӯдак, фарзандхондкардагонӣ ӯ, ҳуди кӯдаки ба синни 14-солагии расида, мақомоти васоияту парасторӣ, инчунин прокурор ҳуқуқ доранд, ки бекор кардани фарзандхондкуниро талаб намоянд.

Агар чунин талабро фарзандхондкунандаҳо (фарзандхондкунанда) пешниҳод карда бошанд, ҷавоғари асосӣ аз рӯи парванда кӯдаки фарзандхондшуда буда, ҳифзи ҳуқуқи манфиатҳои қонунии ӯ аз ҷониби шахси дар қисми 1 моддаи 57 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон додашуда амалӣ мегардад.

Аризаи марбут ба бекор намудани фарзандхондӣ аз тарафи суд бо тартиби муурофияи даъвогӣ бо ҳатман ҷалб намудани мақомоти васоияту парасторӣ ва инчунин прокурор баррасӣ карда мешавад (қисми 1 моддаи 78, қисмҳои 1, 2 моддаи 140 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон).

Мувофиқи моддаи 144 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон агар фарзандхондшуда то лаҳзаи пешниҳоди аризаи даъвогӣ ба синни 18-солагии расида бошад, бекор кардани фарзандхондӣ номумкин аст ба истиснои ҳолатҳои, ки ба ин гуна бекоркунӣ розигии тарафайни фарзандхондкарда ва фарзандхондшудаи болиғу падару модари ӯ бошад. Агар онҳо дар қайди ҳаёт буда, аз ҳуқуқи падару модарӣ маҳрум нашуда бошанд ё аз ҷониби суд ғайриқобили амал эътироф нашуда бошанд.

22. Безътибор доништани фарзандхондӣ фақат бо асосҳои, ки дар қонун муқаррар шудаанд (моддаи 145 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон), имконпазир буда, дар ҳама ҳолатҳои боқимонда танҳо оиди бекор намудани фарзандхондӣ сухан рондан мумкин аст.

23. Бо даъво оиди безътибор доништани фарзандхондӣ метавонад ҳар кадом шахсе, ки ҳуқуқҳои ӯ аз ҷониби фарзандхондкунанда вайрон карда шудааст, масалан падару модар, фарзандхондкардагон, ҳуди фарзандхондкардашудагонӣ ба балоғатрасида, меросхӯрони фарзандхондкарда, инчунин мақомоти васоияту парасторӣ ва прокурор, агар бо қонунгузорӣ дигар ҳолатҳо

пешбинӣ нашуда бошад, мурочиат намояд. Талаби худи фарзандхондкунанда оиди безътибор дониستاني фарзандхондӣ танҳо ба шарте қонеъ гардонида шуданаш мумкин аст, ки агар ӯ ҳақиқатан бо хоҳиш оиди фарзандхондкунӣ мурочиат накарда бошад (аз номи ӯ аризаи қалбакӣ дода шуда бошад) ё ӯ ғайри қобили амал буда, умуман иродаи худро баён карда наметавонист.

Шахсоне, ки ба иртиботи фарзандхондӣ ҳуқуқҳояшон вайрон нашудааст, ҳақ надоранд безътибор дониستاني фарзандхондиро талаб намоянд (масалан, хешовандоне, ки қаробати хешу таборӣ бо онҳо ягон хел ҳуқуқ ва уҳдадорихоро ба амал намеорад-тағову писартағои фарзандхондкунанда, амаку писарамаки вай ва ғайра). Агар бо аризаи ин шахсон, дар натиҷаи фарзандхондкунӣ манфиатҳои кӯдак вайрон шуда бошанд, онҳо метавонанд ба мақомоти васојту парасторӣ ё прокурор, ки дар сурати ҷой доштани ҳолатҳои дар қисми 1 моддаи 145 КО пешбинишуда ҳуқуқи пешниҳод намудани чунин даъворо дорад, мурочиат намоянд.

24. Асосҳои дар моддаи 145 КО Ҷумҳурии Тоҷикистон зикргардида ба суд ҳуқуқ медиҳанд, ки фарзандхондиро безътибор донанд, лекин судро уҳдадор намесозанд, ки дар ҳар ҳолат талаби пешниҳодшударо қонеъ намояд, агар ин ба манфиатҳои кӯдак ҷавобгӯ набошад.

25. Дар сурати безътибор дониستاني фарзандхондӣ тамоми ҳуқуқу уҳдадорихо байни кӯдаку падару модари ӯ ва дигар хешовандонаш пурра барқарор карда мешаванд. Воситаи воқеии барқарорсозии ҳуқуқҳои падару модарӣ супоридани кӯдак ба падару модараш мебошад. Лекин ба оилаи падару модараш баргардонидани кӯдак на дар ҳама ҳолатҳо ҷавобгӯи манфиатҳои ӯ мебошад. Ҳолатҳоеро дучор омадан мумкин аст, ки ба падару модараш супоридани кӯдакро ғайри мувофиқи мақсад намуда, ба манфиатҳои ӯ номувофиқ месозанд. Агар суд эътироф намояд, ки ба падару модараш супоридани кӯдак ҷавобгӯи манфиатҳои ӯ намебошад, он гоҳ кӯдакро бо ҳалномаи суд ба парастории мақомоти васојту парасторӣ додан мумкин аст, кадоме ки тақдири минбаъдаи кӯдакро бо тартиби умумӣ муайян менамоянд.

26. Безътибор дониستاني фарзандхондӣ маънои онро дорад, ки муносибатҳои баъди фарзандхондкунӣ баамалномада умуман ягон вақт вучуддошта эътироф карда намешавад ва ҳеҷ гуна уҳдадорихо байни фарзандхондкунандаю хешовандони ӯ, аз як тараф, ва кӯдак, аз тарафи дигар, ба вучуд наомадаанд. Аммо маблағҳое, ки аз

тарафи фарзандхондкарда барои нигохубини кӯдак ихтиёран сарф шудаанд, чуброн карда намешаванд.

Дар ҳолатҳое, ки агар, ҳангоми безътибор донистани фарзандхондӣ оид ба молу мулк, ки аз ҷониби фарзандхондкарда ба фарзандхондшуда тухфа гардидааст ё аз ҷониби фарзандхондшуда ба тариқи мерос ва ё бо дигар восита аз фарзандхондкарда гирифта шудааст, баҳсе ба амал ояд, ин гуна баҳс мутобиқи талаботи қонунгузории граждани ҳаллу фасл карда мешавад.

27. Судҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки суд нусхаи ҳалнома оид ба бекор кардани фарзандхондӣ кӯдак дар муҳлати се рӯзи баъд аз эътибори қонунӣ пайдо кардани ҳалнома барои ворид намудани маълумот дар бораи бекор кардани фарзандхондӣ ба мақомоти сабти асноди ҳолати шаҳрвандии маҳалли қабули ҳалнома ирсол менамояд.

28. Ҳангоми баррасии парванда ҳолатҳои беназорат мондани кӯдак, барои ҳифзи манфиатҳои кӯдакон аз ҷониби мақомоти васоияту парасторӣ сари вақт чора наандешидан, ҷой доштани камбудии ҷиддӣ дар фаъолияти муассисаҳои бачагона ва дигар муассисаҳоро ошкор карда истода, судҳо вазифадоранд, ки дар ин бобат табинотиҳои хусусӣ бароварда, онҳоро ба ташкилотҳои дахлдор фиристонида, назоратро аз болои иҷроиши онҳо таъмин наоянд.

Агар суд ҳангоми баррасии парвандаҳои фарзандхондӣ ё бекор намудани фарзандхондӣ дар кирдори тарафҳо, шахсони мансабдор ё дигар шахс аломатҳои ҷинояти дар боби 20 КҶ Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинишударо ошкор намояд, он гоҳ вай дар асоси қисми 3 моддаи 231 КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон ба прокурор хабар диҳад.

Раиси Пленум,
Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

С. ФАТҲИЛЛОЕВ

Котиби Пленум,
Судья Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

З.Н. АЗИЗОВ

Қ А Р О Р И
Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон
№27

аз 23 ноябри соли 2012

ш. Душанбе

Дар бораи ворид намудани тағйиру иловаҳо ба қарори Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи тачрибаи баррасии парвандаҳои оид ба фарзандхондӣ» аз 2 октябри соли 2003 таҳти №17 (тағйироту иловаҳо бо қарори Пленуми Суди Олӣ аз 19 марти соли 2009 таҳти №4).

Бинобар ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Кодексҳои граждани, оила ва Кодекси муҳофизатии граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд КГ, КО, КМГ) қабул ва мавриди амал қарор додани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд», бо дастрасии моддаи 27-и Қонуни конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон», Пленуми Суди Олӣ,-

Қ а р о р к а р д:

Ба қарори Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таҷрибаи баррасии парвандаҳои оид ба фарзандхондӣ» аз 2 октябри соли 2003 таҳти №17 (тағйиру иловаҳо бо қарори Пленуми Суди Олӣ аз 19 марти соли 2009 таҳти №4) тағйиру иловаҳои зерин ворид карда шаванд:

1. Дар қисми муқаддимаи қарор баъди ибораҳои «Кодекси оилаи (минбаъд КО) Ҷумҳурии Тоҷикистон» калимаҳои «ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд» илова карда шуда, калимаи «волидон» ба калимаҳои «падару модар» иваз карда шаванд.

2. Дар банди 1-и қарор калимаҳои «волидайн» ба калимаҳои «падару модар»;

3. Дар банди 2-и қарор калимаҳои «волидайн» ба калимаҳои «падару модар»;

4. Дар банди 3-и қарор калимаи «волидайни» ба калимаҳои «падару модари» иваз карда шаванд.

5. Дар банди 5-и қарор калимаҳои «Дар вақти ба баррасии судӣ тайёр намудани парванда» ба калимаҳои «Ҳангоми оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ», калимаи «волидайн» ба калимаҳои «падару модар» иваз карда шаванд.

6. Дар банди 6-и қарор калимаҳои «Дар вақти ба муруфиаи судӣ тайёр намудани парванда» ба калимаҳои «Дар вақти оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ», калимаи «волидайни (ё яке аз волидайни)» ба калимаҳои «падару модари (ё яке аз падару модари)» иваз карда шаванд.

7. Дар сархати 1 банди 7-и қарор ҷумла бо мазмуни зерин илова карда шавад.

«Баррасии парвандаҳои марбут ба фарзандхондӣ бо риоя намудани боби 29 КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин карда шаванд».

8. Дар сархати 3 банди 7-и қарор калимаҳои «ҳангоми ба муруфиаи судӣ тайёрсозии парванда» ба калимаҳои «ҳангоми оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ» иваз карда шаванд.

9. Дар банди 10-и қарор калимаҳои «волидайн», «волидон», «волидайнро» ба калимаҳои «падару модар», «падару модарро»;

10. Дар банди 11-и қарор калимаҳои «волидайни», «волидайн» ба калимаҳои «падару модари», «падару модар»;

11. Дар банди 13-и қарор калимаи «фамилияи» ба калимаи «насаби» иваз карда шавад;

12. Дар банди 14-и қарор калимаи «волидайн» ба калимаи «падару модар»;

13. Дар банди 16-и қарор калимаи «волидайн», «волидайнро» ба калимаи «падару модар», «падару модарро»;

14. Дар банди 17-и қарор калимаи «волидайн», «волидайну», «волидайн», «волидайни» ба калимаҳои «падару модар», «падару модару», «падару модари»;

15. Дар банди 19-и қарор калимаи «фамилия» ба калимаи «насаб», калимаи «волидайни» ба калимаи «падару модари»;

16. Дар банди 21-и қарор калимаи «волидайни» ба калимаи «падару модари»;

17. Дар банди 21-и қарор калимаи «волидайни» ба калимаи «падару модари»;

18. Дар банди 24-и қарор калимаи «волидайн» ба калимаи «падару модар»;

19. Дар банди 26-и қарор калимаҳои «волидайни», «волидайнаш» ба калимаҳои «падару модари», «падару модараш» иваз карда шаванд.

20. Дар сархати 2 банди 29-и қарор калимаҳои «бояд барои ҳалли масъалаи оғоз намудани парвандаи ҷиноятӣ» хориҷ карда, калимаи «моддаи 222» ба калимаи «моддаи 231» иваз карда шаванд.

Раиси Пленум,
Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Н.Абдуллоев

Котиби Пленум,
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

М.Саидов